

Raadsvoorstel

Documentnummer: RV26.0024

Landgraaf, 9 april 2026

ONDERWERP: ISD BOL jaarrekening '25, 1e Berap '26, begroting '27, meerjarenraming '28-'30

PROGRAMMA 6. Sociaal domein

Verantwoordelijke portefeuillehouder(s): C.P.G. Wilbach

Behandeld in BenW vergadering van 7 mei 2026

Behandeling in commissie Burgers, Maatschappij, Financiën & Algemeen Bestuurlijke Zaken op de voorlopige datum van 21 mei 2026

Behandeling in raadsvergadering van 4 juni 2026

Voorstel

- kennis te nemen van de jaarstukken 2025, de 1e Berap 2026 en de begroting 2027 van ISD BOL;
- een instemmende zienswijze ten aanzien van de 1e Berap 2026 en de begroting 2027 van ISD BOL aan het AB van ISD BOL af te geven;
- in te stemmen met het bijramen van de lasten van het product inkomensvoorziening (BUIG) in 2026 met € 1.160 duizend. Dekking van deze verhoging van de lasten geschiedt door bijraming van de onttrekking aan de algemene reserve met een gelijk bedrag conform bijgevoegde begrotingswijziging.
- in te stemmen met het bijramen van de lasten van het product uitvoeringskosten ISD BOL in 2026 met € 69 duizend en het bijramen van de lasten van de overige producten met € 396 duizend, totaal € 465 duizend. Dekking van deze verhoging van de lasten geschiedt door bijraming van de onttrekking aan de algemene reserve met een gelijk bedrag conform bijgevoegde begrotingswijziging.
- de gevolgen van de begroting 2027 van ISD BOL als autonome ontwikkeling op te nemen in de kadernota 2027 en te verwerken in de programmabegroting 2027-2030.
 - o Voor het jaar 2027 € 367 duizend aframes;
 - o Voor het jaar 2028 € 440 duizend aframes;
 - o Voor het jaar 2029 € 504 duizend aframes;
 - o Voor het jaar 2030 € 863 duizend aframes.

Samenvatting

Door middel van de jaarstukken 2025 legt ISD BOL inhoudelijk en financieel verantwoording af over 2025.

Met de 1e Berap 2026 wordt financieel verslag gedaan over de maanden januari en februari 2026. Analoog aan de begroting gebeurt dit aan de hand van de beleidsthema's: bevorderen uitstroom, beperken instroom en maatschappelijke participatie. In de Berap wordt bekeken of bijstelling van de budgetten noodzakelijk is.

Met de begroting 2027 en meerjarenraming 2028–2030 geeft ISD BOL inzicht in de kerntaken die in 2027 en meerjarig worden uitgevoerd.

De gemeenteraad kan op basis van de GR ISD BOL tegen 1^e Berap en de begroting een zienswijze indienen. Ten aanzien van de jaarstukken voorziet de GR in de mogelijkheid van het indienen van bezwaar. Vanwege deze mogelijkheid worden de jaarstukken niet via een raadsinformatiebrief aangeboden aan de raad maar via onderhavig raadsvoorstel. Er zijn overigens geen redenen om van de gelegenheid om bezwaar in te dienen gebruik te maken.

Voorgesteld wordt om de gevolgen voor de begroting 2027 via de kadernota te verwerken in de gemeentelijke begroting 2027 en de jaarrekening te verwerken in de jaarrekening 2025.

Aanleiding

De jaarstukken, berap en begroting maken deel uit van de P&C-cyclus van ISD BOL.

Het dagelijks bestuur zendt jaarlijks de ontwerpbegroting aan de raad, waarna de raad haar zienswijze kan geven. Het dagelijks bestuur voegt deze zienswijze toe aan de ontwerpbegroting en biedt deze aan het algemeen bestuur van ISD BOL aan. Het algemeen bestuur stelt vervolgens de begroting vast. Deze definitieve begroting wordt ter kennisgeving aan de raad gestuurd. Ook wordt deze begroting aan Gedeputeerde Staten gestuurd.

Met de jaarstukken legt ISD BOL zowel financieel als inhoudelijk verantwoording af over 2025.

Kaders

De jaarrekening, berap en begroting maken onderdeel uit van de planning & control-cyclus van ISD BOL. Deze cyclus bestaat uit meerdere documenten (begroting, beleidsplan, bedrijfsplan, bestuursrapportages (DBraps) en jaarstukken).

Art. 21 (begroting), art. 23 (bestuursrapportages) en art. 24 (jaarrekening) van de Gemeenschappelijke regeling ISD BOL.

Onderbouwing

Jaarstukken 2025

De jaarstukken 2025 beschrijven de realisatie 2025 ten opzichte van de 2e Berap 2025 via de kerntaken bevorderen uitstroom, beperken instroom en maatschappelijke participatie. Daarnaast wordt de bedrijfsvoering toegelicht.

Qua cliëntaantallen is de dalende lijn die vanaf 2021 is ingezet niet doorgezet. De beoogde daling met 2% is dan ook niet gerealiseerd. Eind 2025 was het aantal Landgraafse PW-cliënten 921 (een stijging van 1,1% ten opzichte van 2024). Het aantal IOAW daalde wel met 22,2% naar 14 klanten. Het totaal PW en IOAW komt daarmee uit op 935 klanten, ten opzichte van 929 eind 2024.

Ondanks de toename in de klantenaantallen heeft ISD BOL het jaar 2025 met een positief resultaat afgesloten. De werkelijke lasten zijn € 471.687 lager dan geraamd in de 2^e Berap. Deze middelen vloeien terug naar de deelnemende gemeenten, hetgeen voor Landgraaf een bedrag van € 250.237 betekent.

Bevorderen uitstroom

In 2025 zijn in Landgraaf 304 mensen uitgestroomd uit de uitkering, waarvan 88 beïnvloedbare uitstroom was. BOL-breed ging het om 487 uitstromers, waarvan 140 beïnvloedbaar. Ter vergelijking: in 2024 zijn BOL-breed 457 mensen uitgestroomd. Van deze groep was 160 beïnvloedbare uitstroom. Hiermee zien we dat de totale uitstroom in 2025 hoger was, maar het aandeel beïnvloedbare uitstroom kleiner is geworden. Dit illustreert de verzwaring van het cliëntenbestand.

Het participatiebudget voor 2025 bedroeg € 479.829, de uitgaven waren € 500.633 en zijn daarmee € 20.804 hoger. De afwijking zit met name op het onderdeel maatwerk en overig. In de dekking hiervan wordt voorzien.

De uitgaven loonkostensubsidies en loonwaarde-metingen zijn gedaald met ruim € 187 duizend. Eind 2025 werd voor 53 cliënten een loonkostensubsidie verstrekt, een afname van 28 cliënten ten opzichte van 2024.

ISD BOL biedt 2 administratieve ontwikkelplekken aan, om de ontwikkeling naar een administratieve of ondersteunende functie te bevorderen. De duur van een ontwikkelplek is maximaal 2 jaar. Voor plaatsing op deze ontwikkelplekken wordt ISD BOL gevoed door de MensOntwikkelBedrijven. Er zijn 2 plaatsingen geweest in 2025.

Beperken instroom

De 3 voornaamste redenen dat mensen bij ISD BOL in de uitkering instroomden in 2025 zijn verhuizingen binnen Parkstad, einde inkomsten arbeid dienstbetrekking en inburgeraars. De totale instroom bestond in 2025 uit 312 personen, dit ondanks de inzet van de preventiemedewerker en de activiteiten aan de poort om de instroom te beperken, met als resultaat dat in totaal eveneens 269 aanvragen niet tot toekenning van een uitkering hebben geleid.

Handhaving vormt ook onderdeel van het beperken van de instroom. Streven is dat 50% van de onderzochte zaken leidt tot beëindiging van de uitkering of aangifte bij het Openbaar Ministerie. Dit doel is behaald.

Voor de doelgroep kwetsbare jongeren – VSO PRO wordt samengewerkt met de scholen en het sociaal domein om te voorkomen dat deze jongeren beroep moeten doen op de uitkering. Hiervan gaat vooral een preventieve werking uit.

Maatschappelijke participatie

De uitgaven voor maatschappelijke participatie (bijzondere bijstand en minimabeleid) zijn in totaal iets lager uitgevallen dan het in de 2^e Berap geraamde budget. Het overgrote deel van dit budget wordt aangewend in het kader van bijzondere bijstand voor bewindvoeringskosten.

In het kader van armoedebestrijding zet ISD BOL ook in op het zo vroeg mogelijk onderkennen van mogelijke financiële problemen, zoals door de inzet van vragenlijst Mesis aan de poort.

Door meer naamsbekendheid was er in 2025 een grotere vraag naar gesprekken met de Voorzieningswijzer. Voor Landgraaf zijn er 44 adviesgesprekken gevoerd, terwijl dit aantal in 2024 nog 29 betrof.

In het kader van vroegsignalering Wgs maken diverse schuldeisers via een applicatie melding van betalingsachterstanden van burgers. ISD BOL wijst deze inwoners vervolgens op de mogelijkheden van schuldhulpverlening via Welsun. In 2025 betrof het ruim 2 duizend meldingen van betalingsachterstanden van Landgraafse inwoners.

Bedrijfsvoering en projecten

Door een effectief invorderingsbeleid wordt de lastendruk van de gemeenten verminderd. Hiertoe was het doel om in 2025 in totaal € 425 duizend aan debiteurenopbrengsten te innen. In totaal bedragen de debiteurenontvangsten bijna € 574 duizend, waarmee het gestelde doel met 135% gehaald is.

Er waren voor 2025 10 projecten gepland.

De geplande themacontroles op partiële inkomsten is doorgeschoven naar 2026 wegens een gebrek aan capaciteit.

Het geautomatiseerd controleren van door klanten doorgegeven (flexibele) inkomsten uit arbeid in het kader van het project “Van IB-signalen naar OIB-signalen” is complexer gebleken dan vooraf verwacht. Het project heeft hierdoor vertraging opgelopen.

Er vindt structureel onderzoek plaats naar de tevredenheid van klanten over de dienstverlening van ISD BOL en de MensOntwikkelBedrijven. Het onderzoek is uitgevoerd middels e-formulieren en feedbackzuilen. Per kwartaal zijn de resultaten gerapporteerd. In maart 2026 is een eindrapportage over 2025 opgeleverd. De resultaten zijn positief en de tevredenheid van de klanten is hoog.

In het kader van E-nnovatie heeft ISD BOL ten doel gesteld de door de cliënt doorgegeven inkomsten uit arbeid volledig geautomatiseerd te verrekenen. Dit geldt voor de klanten met een maandinkomen. Voor wekelijkse of 4-wekelijkse inkomsten is dit nog niet gerealiseerd.

Er is een onderzoek uitgevoerd naar een nieuwe documentgenerator en deze is inmiddels aangeschaft en geïmplementeerd.

Gedurende het jaar is men bezig geweest met de voorbereiding van de invoering van de nieuwe Participatiewet in balans. Dit is succesvol gerealiseerd. Fase 1 is per 1 januari 2026 in werking getreden. De verkorte aanvraag levensonderhoud wordt in het eerste kwartaal van 2026 geïmplementeerd. Fase 2 en 3 treden per januari 2027 in werking.

Flycatcher heeft een werkbelevingsonderzoek uitgevoerd onder de medewerkers van ISD BOL. De resultaten zijn significant beter ten opzichte van het eerdere onderzoek in 2019.

Er is een project afgerond waarbinnen alle wijzigingen zijn doorgevoerd die op grond van de Wet modernisering elektronisch bestuurlijk verkeer noodzakelijk zijn.

Tot slot is er een onderzoek uitgevoerd naar de inzet van de "sociale bank check" om te kijken of dit toegevoegde waarde heeft voor de inwoners en ISD BOL. De gevolgen voor de privacybescherming van de klanten is evenwel dermate hoog ingeschat dat is besloten dat de implementatie van het product geen doorgang vindt.

Financiën

De budgettaire gevolgen van de jaarrekening 2025 ISD BOL worden in de jaarrekening van de gemeente Landgraaf verwerkt.

Jaarrekening gemeente	Bijgestelde begroting	Werkelijk	Saldo
PB reïntegratie	479.829	500.633	-20.804
Kinderopvang SMI	173.843	161.931	11.912
Bijzondere bijstand	1.828.764	1.795.447	33.317
BBZ (bedrijfskapitaal)	95.000	85.119	9.881
Inkomensvoorzieningen (BUIG)	20.028.770	19.901.709	127.061
Uitvoeringskosten	2.924.006	2.835.138	88.868
Projecten	833.055	969.962	-136.907
Totaal	26.363.267	26.249.939	113.328

Jaarrekening ISD BOL	26.363.267	26.249.939	113.328
Verschil	0	0	0

Tekort BUIG

In 2025 is er voor Landgraaf wederom sprake van een tekort op de BUIG. Het tekort bedraagt circa € 1,7 miljoen. Omdat aan de financiële voorwaarden wordt voldaan, zal er een beroep op de Vangnet-uitkering worden gedaan. Indien de vangnet-uitkering wordt toegekend zal deze naar schatting circa € 525 duizend bedragen.

1e Berap 2026

De 1e Berap beschrijft de voortgang van de begroting 2026 tot en met de maand februari. Het betreft een financiële verantwoording die wordt gedaan aan de hand van de drie kerntaken (bevorderen uitstroom, beperken instroom en maatschappelijke participatie). Daarnaast is er aandacht voor de bedrijfsvoeringskosten.

Cliëntenaantallen

Het jaar 2025 liet voor Landgraaf een stijging van de cliëntenaantallen Pw zien. In 2026 wordt wederom ingezet op een daling van 2%. Ultimo 2026 zouden we qua aantallen Pw dan moeten uitkomen op 902 en IOAW op 14.

Financiële risico's

In de bestuursrapportage worden onderstaande risico's benoemd die van invloed kunnen zijn op de financiële huishouding:

- Ravijnjaar: vanwege de gemeentelijke begrotingstekorten vanaf 2026 is bij ISD BOL de opdracht neergelegd om de uitgaven zodanig bij te stellen dat dit resulteert in een verlaging van de gemeentelijke bijdrage met minimaal 5%. De mutaties daarvan zijn verwerkt in de begroting 2026.
- Ontwikkelingen op de arbeidsmarkt: de arbeidsmarkt blijft onder druk staan. De werkloosheid neemt toe en het aantal huishoudens dat afhankelijk is van een bijstandsuitkering stijgt verder.
- Wereldwijde onrust: de internationale situatie is instabiel. De onrust drukt op de wereldeconomie waardoor ook de bedrijfsvoeringskosten kunnen toenemen.
- Vluchtelingen uit Oekraïne: het uitbetalen van het leefgeld, het innen van de eigen bijdrage en beoordelen van bijzondere kosten door ISD BOL brengt uitvoeringskosten met zich mee. Per 31 december 2025 werd aan 117 Oekraïners in Landgraaf leefgeld verstrekt. Dit voorjaar moet meer duidelijkheid komen over de precieze rechten en plichten van de Oekraïners. De gevolgen voor gemeenten en uitvoeringsinstanties zijn nu nog onzeker.
- BUIG-budget: net als in eerdere jaren blijft het budget BUIG een risico. De ontwikkeling is altijd onduidelijk en op voorhand niet te calculeren. De batenkant is dus onzeker, terwijl de lastenkant een open eindregeling betreft. Het voorlopige budget 2026 voor Landgraaf bedraagt € 17.754.145.
- Bedrijfsvoeringskosten: de re-integratiewerkzaamheden zijn overgedragen naar het mensontwikkelbedrijf. Een aantal taken blijft echter verantwoordelijkheid van ISD BOL. Een belangrijk deel van de bedrijfsvoeringskosten bestaat uit de salarislasten van alle functionarissen. ISD BOL houdt de uitgaven scherp in de gaten.
- Ook van krapte op de arbeidsmarkt heeft ISD BOL last. Het invullen van vacatures gaat moeizaam. Als intern medewerkers doorstromen naar openstaande vacatures kan dat tot gevolg hebben dat extra geïnvesteerd moet worden in opleidingen hetgeen kostenverhogend werkt.
- Nieuwe financieringssysteem Bbz-kapitaalverstrekking: Sinds 2020 is een nieuwe financieringssysteem van kracht. Gemeenten zijn voor 75% van het verstrekte Bbz-kapitaal zelf verantwoordelijk. Hiertoe mag de gemeente alle terug ontvangsten uit de kapitaalverstrekking (rente en aflossing) zelf houden.
- De uitvoering van de Wet Inburgering 2013 en 2021 is gedelegeerd aan ISD BOL. De coaches bij het MOB zijn verantwoordelijk voor een passend traject en ISD BOL zorgt voor de administratieve ontzorging en verantwoording. De uitvoering van deze ondersteunende taken brengt kosten met zich mee.
- Invoering Pw in balans: de invoering van deze wet brengt verschillende organisatorische risico's met zich mee. Processen, systemen en werkwijzen moeten worden aangepast, medewerkers moeten nieuwe vaardigheden ontwikkelen en tevens zijn er andere vormen van toezicht en een goede samenwerking met ketenpartners vereist.

In onderstaande tabel worden de mutaties op basis van de 1e Berap 2026 ISD BOL weergegeven, alsmede de dekking van deze mutaties.

LASTEN			
Productnaam	Primitief	Bijstelling	Bijgesteld
PB reïntegratie	475.005	12.013	487.018
Kinderopvang SMI	106.000	0	106.000
Bijzondere bijstand	1.507.000	113.200	1.620.200
BBZ	21.000	15.000	36.000
Inkomensvoorz.	17.792.765	1.159.951	18.952.716
Uitvoeringskosten	4.622.550	69.483	4.692.033
BTW-compensatie	0	255.468	255.468
Totaal	24.524.320	1.625.115	26.149.435
BATEN			
Productnaam	Primitief	Bijstelling	Bijgesteld
Inkomensvoorz.	-16.332.070	-2.155.542	-18.487.612
Totaal	-16.332.070	-2.155.542	-18.487.612
Totaal mutaties			
Dekking:		1.625.115	
<u>Dekking:</u>			
Egalisatiereserve BUIG		0	
Algemene reserve		1.625.115	
Bijzondere bijstand			
SALDO		0	

Begroting 2027 en meerjarenraming 2028–2030

De begroting bestaat uit het programmaplan met de beleidsmatige aspecten en de financiële begroting waarin de geraamde baten en lasten per kerntaak worden weergegeven.

Het in de begroting opgenomen budget BUIG is gebaseerd op het voorlopig vastgestelde budget 2026. De hoogte van het daadwerkelijke bedrag hangt af van het beschikbare macrobudget én het definitief budget 2027, dat eind 2027 wordt vastgesteld. Daarmee is het niet mogelijk om nu al een voorspelling te doen over de omvang van het tekort over 2027.

Qua ontwikkeling van de cliëntaantallen wordt vastgehouden aan een jaarlijkse daling met 2% van het cliëntenbestand.

Inhoudelijk volgt deze begroting het door de raden van de aangesloten gemeenten vastgestelde beleidsplan 2023–2026. Het nieuwe MeerJarenBeleidsplan wordt na de gemeenteraadsverkiezingen opgesteld.

Kerntaken zijn:

- Bevorderen uitstroom: de uitvoerende taken op dit gebied liggen bij het MOB en het WSP. De rol van ISD BOL bestaat eruit de coaches van het MOB maximaal administratief te ontzorgen, waardoor zij zich optimaal kunnen richten op de begeleiding van de kandidaten. Cliënten met een werkfitheid van 0 die (tijdelijk) volledig traject- en arbeidsongeschikt zijn worden in beeld gehouden en waar nodig wordt de juiste hulp ingezet.
- Beperken instroom: om te voorkomen dat mensen een beroep moeten doen op een bijstandsuitkering wordt de instroom kritisch bekeken en fraude effectief bestreden.
- Maatschappelijke participatie: vanuit de gedachte dat iedereen de mogelijkheid moet hebben om mee te doen, wordt via het minimale beleid en de bijzondere bijstand geïnvesteerd in het wegnemen van financiële belemmeringen. Door het open-eind karakter van de regeling blijft het monitoren van de uitgaven hierop belangrijk. Voor 2027 wordt, op basis van de realisatie 2025, rekening gehouden met licht toegenomen uitgaven.

In de begroting worden diverse risico's benoemd, die van invloed kunnen zijn op het (financieel) resultaat. De inhoud daarvan stemt overeen met de risico's genoemd in de 1e Berap 2026.

Financiën

Het budgettair effect van de meerjarenbegroting 2027-2030 van ISD BOL wordt als volgt weergegeven:

	(x € 1000)			
Budgettair effect ISD BOL (excl. BUIG)	2027	2028	2029	2030
Geraamde bijdrage MJB 2026-2029 Landgraaf	8.644	8.367	8.092	8.092
Geraamde bijdrage MJB 2027-2030 Landgraaf	8.277	7.928	7.588	7.229
Per saldo budgettair effect	-367	-440	-504	-863

	(x € 1000)			
Budgettair effect lasten en baten BUIG	2027	2028	2029	2030
Geraamde lasten MJB 2027-2030 Landgraaf	17.763	17.763	17.763	17.763
Geraamde baten MJB 2027-2030 Landgraaf	17.754	17.754	17.754	17.754
	9	9	9	9
Geraamde onttrekking algemene reserve begroting MJB 2027-2030	-9	-9	-9	-9
Totaal budgettair effect	0	0	0	0

De rijksbijdrage BUIG voor de jaren 2027 t/m 2030 is gelijk gehouden aan het geprognostiseerde budget van 2026.

6. Jaarstukken 2025 ISD BOL definitief gewaarmerkt incl. controleverklaring OGD
7. 1^e BERAP 2026 ISD BOL
8. Verzending voorlopig vastgestelde berap 1 2026 Landgraaf
9. 1^e berap 2026 bestuursrapportage
10. Begroting 2027 e.v. ISD BOL
11. Begroting 2027 en meerjarenraming 2028–2030
12. Meerjarenbegroting 2027 versie 2.2
13. Zienswijze brief